

Planuitvalmechanisme RES U16

Een getrapte werkwijze bij planuitval

Werkafspraken stuurgroep RES U16

Stuurgroep 9 februari 2022 (na verwerking aanpassingen)

Planuitvalmechanisme U16

Planuitval

1. Plan/zoekgebied wordt geheel niet gerealiseerd
2. Plan/zoekgebied wordt slechts gedeeltelijk gerealiseerd
3. Verwachte vertraging ten opzichte van de deadlines uit de RES 1.0

Lokaal

De gemeente waar de planuitval zich voordoet, probeert de planuitval te voorkomen. Blijkt dat niet mogelijk, dan zoekt de gemeente naar alternatieve zoekgebieden/projecten. Dit gebeurt ambtelijk en bestuurlijk. De directie/gemeentesecretaris wordt daarbij betrokken, zeker in het geval dat gebrek aan mensen/middelen mede debet is aan de planuitval. Desgevraagd kan de provincie ondersteunen.

Oplossing

- De gemeente bereidt benodigde besluitvorming voor.
- Oplossing wordt opgenomen in regionale monitoring.

Geen oplossing

- Indien de planuitval er toe leidt dat de gemeente haar bijdrage aan de onderbouwing van het regionale bod niet kan realiseren dan schaal zij op naar bovenlokaal niveau.
- De gemeente maakt de situatie inzichtelijk met een memo: waarom is er planuitval? (technisch, maatschappelijk, politiek).
- Parlementen en samenleving worden geïnformeerd.
- Status planuitval wordt opgenomen in regionale monitoring en besproken op de ijkmomenten.

Bovenlokaal

- De gemeente met de planuitval organiseert overleg met gemeenten die binnen hetzelfde deelnet vallen en/of binnen dezelfde (in)formele bestuurlijke samenwerking.
- Vanwege haar bredere regionale perspectief en expertise sluit de provincie aan. Stedin sluit uit vanwege expertise ten aanzien van het netwerk.
- Het programmteam vervult een meedenkende rol.
- De bestuurlijk thematrekker kan op verzoek het gesprek faciliteren.
- Indien bovenlokaal overleg niet van de grond komt neemt de bestuurlijk thematrekker het initiatief.

Oplossing

- Voorbereiding besluitvorming door bevoegd orgaan.
- Oplossing wordt opgenomen in regionale monitoring.

Geen oplossing

- Opschaling naar regionaal niveau. Het programmteam maakt in overleg met de bestuurlijke trekker de situatie inzichtelijk met een memo: waarom is er planuitval? (technisch, maatschappelijk, politiek).
- Parlementen en samenleving worden geïnformeerd.
- Status planuitval wordt opgenomen in regionale monitoring en besproken op de ijkmomenten.

Regionaal U16

- De bestuurlijke thematrekker is verantwoordelijk voor de verkenning naar alternatieven in de gehele RES U16. Het programmteam RES ondersteunt daarbij.
- De bestuurlijk thematrekker agendeert het onderwerp voor bespreking in de Stuurgroep. Mogelijke uitkomsten:
 - Inzet van overprogramming
 - Inzet van bouwblok 4 en onderzoek naar nieuwe zoekgebieden/projecten
 - Consequenties voor het RES-bod fasering of kwantitatief.

Oplossing

- Voorbereiding besluitvorming door bevoegd orgaan.
- Oplossing wordt opgenomen in regionale monitoring.

Geen oplossing

- Bij ontbreken van bestuurlijke overeenstemming wordt de opschaalprocedure ingezet.
- Parlementen en samenleving worden geïnformeerd.
- Status planuitval wordt opgenomen in regionale monitoring en besproken op de ijkmomenten.

Opschaalprocedure

Toelichting planuitvalmechanisme RES U16

Aanleiding en doel

Dit planuitvalmechanisme beoogt goede bestuurlijke samenwerking te ondersteunen en zo zicht te houden op 1,8 TWh duurzame elektriciteitsopwek in 2030. Het zijn processtappen waarlangs het (bestuurlijke) gesprek gevoerd kan worden in de uitvoering van de RES 1.0 bij planuitval van windmolens, zonnevelden en grootschalig zon-op-dak. Zo helpen de deelnemers elkaar om gezamenlijk planuitval op te vangen. Het faciliteert het gesprek en geeft duidelijkheid over rollen in het proces maar is geen toetsingskader. Indien formele besluitvorming nodig is over de uitkomsten wordt dit natuurlijk voorgelegd aan het daartoe bevoegde orgaan.

Wat is planuitval?

We onderscheiden drie soorten planuitval:

1. Plan/zoekgebied wordt geheel niet gerealiseerd
2. Plan/zoekgebied wordt slechts gedeeltelijk gerealiseerd
3. Verwachte vertraging ten opzichte van de deadlines uit de RES 1.0:

- 2022 deelnemende overheden zetten RES 1.0 om in ruimtelijk beleid voor zover nodig voor realisatie
- 2025 ruimtelijke procedures windmolens afgerond
- 2025 ruimtelijke procedures zonnevelden afgerond
- 2030 realisatie zonnevelden en windmolens gereed

RES 1.0: 'Bouwblok 4 continue samenwerking en permanente zoektocht naar zoekgebieden voor duurzame energie: We werken in ons bod voor sommige bouwblokken met bandbreedtes. We realiseren ons namelijk dat plannen kunnen uitvallen. Nieuwe plannen zijn nodig, in het geval dat huidige plannen niet haalbaar blijken. Het is daarom van belang de realisatie van onze ambitie op vastgestelde ijkmomenten goed te blijven monitoren. Dit doen we om zicht te houden op de realisatie van onze ambitie: voor 2030 1,8 TWh duurzame energie opwekken in onze regio. Ook de opgave die na 2030 op ons wacht, vraagt om deze houding: om permanent door te gaan met het ontwikkelen en zoeken naar ruimte voor duurzaam opgewekte energie. We moeten daarom als samenwerkende overheden dan ook kansrijke gebieden voor duurzame opwek blijven verkennen.' 'Om de RES 1.0 te kunnen uitvoeren en het vervolg te kunnen invullen, stellen we een ... op. ... Een getrapte aanpak bij planuitval van elektriciteitsprojecten.'

Uitgangspunten planuitvalmechanisme

- Opgave 1,8 TWh: De opgave van de RES 1.0 (na amendementen) is leidend: 1,8 TWh met onderbouwing in 4 bouwblokken met uitwerking per (groep) gemeenten.
- Realisatie 2030: realisatie van de opgave in 2030 is het doel. De tijd die men neemt bij de toepassing van het planuitvalmechanisme is hierop afgestemd.
- Gemeente met planuitval neemt het voortouw: we vertrouwen erop dat alle deelnemers van de RES U16 zich maximaal inspinnen om hun eigen bijdrage en het gezamenlijke regionale bod te verwezenlijken. Elke gemeente is afzonderlijk tot haar bijdrage gekomen (m.u.v. Lopikerwaard). Als onderbouwing van het eigen bod wegvalt, dan neemt men zelf het voortouw in het zoeken naar een alternatieve onderbouwing.
- Continu proces: lokaal verwachten we een continu proces voor het opvangen van planuitval, met ambtelijke terugkoppeling aan de regio. Twee keer per jaar is er bestuurlijke bespreking van de uitkomsten uit de monitor en planuitval.
- Lokaal – bovenlokaal – regionaal: eerst is de gemeente zelf aan zet, dan bovenlokaal, dan heel RES U16. Daarbij kan ook steeds worden opgeschaald van ambtelijk naar bestuurlijk.
- Regionale expertise en perspectief: vanwege de vele afhankelijkheden is regionale technische en ruimtelijke expertise noodzakelijk om tot goede oplossingen te komen. Partijen met deze kennis (provincie, Stedin en programmateam) worden daarom op bovenlokaal niveau al betrokken.
- Uniforme processtappen: planuitval kan verschillende oorzaken hebben, die ook buiten de macht van de betreffende overheid kunnen liggen. Voor alle vormen van planuitval, ongeacht de oorzaak, geldt de werkwijze in dit memo. De vorm en oorzaak van de planuitval wordt natuurlijk kwalitatief inhoudelijk wel betrokken bij de te doorlopen stappen.
- Majeure externe invloeden: voor landelijke problemen zal de oplossing veelal ook op dat niveau gezocht moeten worden. Bij het wegvallen van subsidie voor grootschalige opwek bijvoorbeeld, of een andere onvoorziene majeure landelijke belemmerende ontwikkeling, zal de Stuurgroep kunnen besluiten dat een landelijke oplossing nodig is. Zo kan netcongestie op het landelijk netwerk niet regionaal opgelost worden maar vraagt het om een bovenregionale of landelijke oplossing.

Advies bestuurlijk verkennen: 'Mechanisme bij planuitval (subsidiariteit: eerst per gemeente zelf, dan de subregio, dan opgave voor heel RESU16). Benut daarbij eerst bandbreedte en daarna vastgestelde ruimte uit permanente zoektocht.'

- **Elkaar helpen:** dit planuitvalmechanisme geeft processtappen. Het succes is afhankelijk van hoe er aan de stappen en de samenwerking invulling wordt gegeven. Het gaat om elkaar scherp houden, maar meer nog om meedenken en meewerken om tot een oplossing te komen. Een constructieve basishouding waarbij oplossingen worden aangeboden, ook als deze op voorhand niet haalbaar lijken. Het vraagt ruimte ambtelijk technische mogelijkheden te verkennen en pas later de politiek/bestuurlijke wenselijkheid te beoordelen.
- **Rol provincie:** De provincie kan als overstijgende overheid met belangen voor de gehele provincie meer mogelijkheden zien dan individuele gemeenten. De provincie krijgt daarom in het planuitvalmechanisme al op bovenlokaal niveau een actieve rol toebedeeld. De provincie kan op verschillende wijze bijdragen aan het opvangen van planuitval:
 - Ondersteunen en faciliteren (bijv. met kennis en expertise)
 - Stimuleren en aansporen (bijv. door onderzoek en overleg)
 - Coördineren en regisseren (bijv. coördinatie OER)
 - Uitoefenen wettelijke bevoegdheden (m.n. o.b.v. de Elektriciteitswet en Omgevingswet)
 De provincie is het bevoegd gezag vanaf 1 molen van 5,6 MW (bevoegd gezag van 5-100 MW opgesteld vermogen). De provincie kan, op verzoek van een gemeente, de bevoegdheid voor een project overdragen. In praktijk gebeurt dit veelal. Op basis van verwachte nieuwe wetgeving wordt de provincie ook bevoegd gezag voor zonnevelden vanaf ca 50 ha (>50 MW opgesteld vermogen).
- **Rol parlementen:** Het planuitvalmechanisme (en ook de opschaalprocedure) zijn werkafspraken van de Stuurgroep RES. Dit verandert niets aan de bevoegdheden van de parlementen. De inhoudelijke en bestuurlijke oplossingen die gevonden worden zullen altijd nog besluitvorming vragen door de het bevoegde orgaan.

Parlementen worden vroegtijdig en regionaal afgestemd geïnformeerd over de planuitval en het vervolg zodat zij op hetzelfde kennisniveau zijn, de ontwikkelingen volgbaar zijn en men op een later moment niet overvallen wordt. De boodschap wordt regionaal afgestemd. De wijze van informeren kan verschillen en aangepast worden op de impact van de planuitval voor de regio en een concrete deelnemer. De vorm kan afgestemd worden op de binnen een overheid gebruikelijke werkwijze.
- **Vroegtijdig communiceren:** Ook de samenleving wordt vroegtijdig geïnformeerd over de planuitval en het vervolg. Deze transparantie draagt bij aan de volgbaarheid van de RES. De boodschap wordt regionaal afgestemd.
- **Benut initiatiefnemers:** voer ook vroegtijdig het gesprek met initiatiefnemers over oplossingen. Benut het oplossend vermogen van marktpartijen. Afhankelijk van de fase waarin de planuitval zich voordoet kan het zowel gaan om initiatiefnemers van een concreet project als vertegenwoordigende partijen zoals koepels voor een breder gesprek. De bestaande thematische werkplaatsen kunnen hiervoor bijvoorbeeld benut worden.

Advies bestuurlijk verkennen: 'Samen optrekken en regionale verantwoordelijkheid nemen houdt in je in elkaar verplaatsen en niet alleen de eigen politiek-maatschappelijke context als maatgevend opvoeren.' '...maak op de ijkmomenten in RES verband de balans op (hoe houden we de 1.8TWh in vizier) en beschrijf concreet wat daarvoor nodig is/wat kan geboden worden door provincie (in kader flankerend beleid/wederkerigheid/partnerschap in realisatie) en andere partners (stedin, stad).'

Planuitval: monitoren en opschalen

Monitoring: Het planuitvalmechanisme geeft aan langs welke stappen de deelnemers individueel én gezamenlijk werken aan planuitval. Met monitoring stellen de deelnemers elkaar twee keer per jaar op de hoogte van de voortgang van realisatie van zoekgebieden en voortgang binnen het planuitvalmechanisme. Deze onderlinge transparantie geeft inzicht en sturingsinformatie voor (informele) bestuurlijke ijkmomenten.

(informele) Bestuurlijke ijkmomenten: Deze momenten zijn er op gericht tijdig gezamenlijk bestuurlijk zicht te krijgen op planuitval en door consensus en in RES verband afspraken te maken hoe dit op te vangen.

Opschaalprocedure: werkwijze bij bestuurlijke impasse: Het planuitvalmechanisme bestaat uit processtappen om gezamenlijk om te gaan met planuitval. Als bij de toepassing daarvan geen bestuurlijke overeenstemming wordt bereikt, dan kan teruggevallen worden op de werkwijze bij bestuurlijke impasse.

Verkenning duurzame opwek na 2030 is een activiteit in het Regionaal Uitvoeringsprogramma en richt zich op zoekgebieden voor na 2030, aanvullend op de zoekgebieden in de RES 1.0. Ook bouwblok 4 is gericht op aanvullende gebieden echter de tijdshorizon voor bouwblok 4 is 2030.